

Terminološki kotiček

Mihelič, B., Humar, M., in Nikšič, M. (ur.) (2015): *Urbanistični terminološki slovar*. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Založba ZRC SAZU.

régija -e ž

1. širši teritorij s skupnimi naravnimi, gospodarskimi, funkcijskimi, zgodovinskimi, kulturnimi značilnostmi

ang.: *region*

2. prostorska enota med državno in občinsko ravni, oblikovana za potrebe planiranja

ang.: *planning region*

3. administrativno-upravna enota med državno in občinsko ravni

ang.: *region, district*

regionalno prostorsko načrtovanje -ega -ega -a s

prostorsko načrtovanje na regionalni ali medobčinski ravni

PRIM.: regionalno prostorsko planiranje

ang.: *regional spatial planning*

regionalna zasnova prostorskega razvoja -e -e -- ž K: RZPR

po Zakonu o urejanju prostora, 2003, do 2007 regionalni strateški prostorski akt, s katerim je v skladu s strategijo prostorskega razvoja Slovenije, z občinskimi in drugimi razvojnimi dokumenti določena zasnova prostorske ureditve, ki vsebuje ureditveno območje, usmeritve za prostorski razvoj, zasnovo rabe prostora, razmestitev dejavnosti v prostoru, usmeritve za pripravo državnih lokacijskih načrtov, občinskih prostorskih aktov in program ukrepov za izvajanje

PRIM.: regionalni prostorski načrt

ang.: *regional spatial development concept*

trajnostni prostorski razvoj -ega -ega -ôja m

zagotavljanje take rabe prostora in prostorskih ureditev, ki ob varovanju okolja, ohranjanju narave in trajnostni rabi naravnih dobrin, ohranjanju kulturne dediščine in drugih kakovosti naravnega in bivalnega okolja omogoča zadovoljitev potreb sedanje generacije brez ogrožanja prihodnjih generacij

ang.: *sustainable spatial development*

odprti prôstor -ega prostôra m

nezazidan prostor ali zelena površina v naseljih ali zunaj njih

S: odprta površina

PRIM.: kulturna krajina, mestna krajina, naravna krajina

ang.: *open space*

râven onesnâženosti zrâka ravní -- -- ž

stopnja koncentracije škodljivih snovi v zraku

ang.: *air pollution level*

mêjna vrédnost onesnâženosti zrâka -e -i -- -- ž

raven onesnaženosti, ki glede na predpise ne sme biti presežena in se določi na podlagi znanstvenih spoznanj, da se preprečijo, odpravijo ali zmanjšajo škodljivi učinki na zdravje ljudi in okolje

ang.: *air pollution level standard*

mêjna vrédnost emisije -e -i -- ž

koncentracija ali raven emisije, ki v enem ali več časovnih obdobjih ne sme biti presežena

ang.: *emission level standard*

zdrâvo življênsko okólje -ega -ega -a m

okolje, ki omogoča za zdravje in počutje ugodne življenjske razmere, skladne s predpisanimi standardi

PRIM.: kakovost okólja

ang.: *healthy living environment*

rekreácijsko obmôčje -ega -a s

javno dostopno območje z izrazitimi krajinskimi značilnostmi in ambientalno kakovostjo, brez večjih grajenih objektov in ureditev, pretežno namenjeno rekreaciji in preživljanju prostega časa

S: rekreacijska cóna

ang.: *recreation zone, recreation area*

zelêna površina -e -e ž

z vegetacijo porasel prostor v mestu ali naselju, npr. park, vrt, zelenica

S: zelêni prôstor

ang.: *green space*

jâvna zelêna površina -e -e -e ž

zelena površina v javni ali zasebni lasti, pod enakimi pogoji namenjena in dostopna vsem, npr. zelenica, parkovni gozd, obrežje

S: jâvno dostópna zelêna površina

ang.: *public green space*

oskrbovano stanovanje -ega -a s

stanovanje, namenjeno zlasti starejšim, ki sami ne morejo več v celoti skrbeti zase, lahko pa živijo razmeroma samostojno z večjo ali manjšo pomočjo strokovnega osebja

ang.: *sheltered flat*

dóm za staréjše -a -- -- m

stavba za prebivanje, oskrbo, zdravstveno varstvo in nego starejših ljudi

ang.: *old people's home*

stanovanje za staréjše ljudi -a -- -- s

manjše stanovanje, arhitektonsko prilagojeno potrebam starejših ljudi, npr. širša vhodna vrata, nedrseči tlaki, enoten nivo, v katerem živijo tisti, ki hočejo obdržati samostojnost in še zmorejo voditi lastno gospodinjstvo, lahko le z občasno pomočjo

ang.: *senior apartment*

funkcionalno ovirana oséba -- -e -e ž

oseba, ki zaradi trajne telesne okvare, bolezni, začasne poškodbe ali duševne motnje potrebuje prilagojene razmere za prebivanje ali delovanje

ang.: *disabled person*

vkjučujúče oblikovanje -ega -a s

oblikovanje prostora, predmetov, ki brez posebnih prilagoditev zagotavlja dostopnost in uporabnost vsem uporabnikom ne glede na njihove zmožnosti in vrednostne sisteme

S: oblikovanje za vsé, univerzálno oblikovanje

ang.: *design for all, inclusive design*

ambientálna kakóvost prostóra -e -i -- ž

fizične, funkcionalne, oblikovne in doživljajske značilnosti prostora, npr. dobra, slaba ambientalna kakovost prostora

ang.: *quality of space*

átrij -a m

1. osrednje dvorišče stare rimske hiše

ang.: *atrium*

2. notranje dvorišče, z vseh strani obdano z deli stavbe

ang.: *atrium*

3. z vseh strani zaprt, lahko pokrit prostor v mestu, dostopen javnosti

ang.: *atrium*

zemljiška politika -e -e ž

politika javnega sektorja na trgu zemljišč, ki določa načela, cilje, ukrepe in instrumente za upravljanje in gospodarjenje z zemljišči, usmerjanje poselitve, rasti in razvoja mest, npr. mestna, občinska, lokalna zemljiška politika

ang.: *land policy*

coníranje -a s

v urbanističnem dokumentu opredeljena razdelitev prostora na območja, zlasti zaradi določanja njihove namembnosti, zazidalnih značilnosti

PRIM.: méšana rába prostóra, členítev prostóra

ang.: *zoning*

razlastítev zemljišča -tve -- ž

po Zakonu o urejanju prostora, 2003, do 2007 odvzem lastninske pravice na zemljišču proti odškodnini ali nadomestilu v naravi zaradi javne koristi, npr. gradnje infrastrukture, zagotavljanja kakovosti okolja

PRIM.: slúžnost v jávno korist

ang.: *land expropriation*

prèdkúpna pravíca óbčine -e -e -- ž

po Zakonu o urejanju prostora, 2003, do 2007 pravica občine, da zaradi zagotavljanja gospodarske javne infrastrukture in javne koristi z odlokom določi območje, na katerem ima prednostno pravico pri nakupu nepremičnin

PRIM.: dolgoróčni plán óbčine

ang.: *pre-emption right*

cenóvno dosegljívno stanóvanje -- -ega -a s

stanovanje, za katero stroški najema ali nakupa ne presega finančnih zmožnosti gospodinjstva s povprečnimi dohodki in stroški obratovanja ne presegajo 30 % celotnega dohodka gospodinjstva

S: cenóvno dostópno stanóvanje

ang.: *affordable housing*

najémno stanóvanje -ega -a s

stanovanje, ki ga lastnik oddaja v najem

PRIM.: lastníško zasédno stanóvanje

ang.: *rented housing*

nèprofitno najémno stanóvanje -ega -ega -a s

najemno stanovanje, za katero se plačuje najemnina, ki pokriva stroške in lastniku ne prinaša dobička

PRIM.: profitno najémno stanóvanje, sociálno najémno stanóvanje

ang.: *not-for-profit rented apartment*

sociálno najémno stanovánje -ega -ega -a s

najemno stanovanje, katerega najemnino subvencionira država in se oddaja socialnemu upravičencu

PRIM.: nêprofítno najémno stanovánje, zaséбно najémno stanovánje

ang.: *social rented housing*

nêpremičnina -e ž

zemljišče in/ali objekti na njem, nad njim ali pod njim

ang.: *real estate*

evidénca trga nêpremičnín -e -- -- ž

javna zbirka podatkov o sklenjenih kupoprodajnih in najemnih pravnih poslih z nepremičninami

ang.: *real-estate transactions database*

tržna vrédnost nêpremičnín -e -i -- ž

cena nepremičnine na prostem trgu na določen datum

ang.: *market value of real estate*

regíster nêpremičnín -tra -- m

uradna državna evidenca, ki jo vodi Geodetska uprava Republike Slovenije in vsebuje podatke o vseh nepremičninah v Sloveniji, npr. o zemljiščih, evidentiranih v zemljiškem katastru, stavbah in delih stavb, evidentiranih v katastru stavb, lastnikih in nepremičninah, ki še niso evidentirane v zemljiškem katastru in katastru stavb

ang.: *real-estate register*

vrednôtenje nêpremičnín -a -- s

izračun vrednosti nepremičnin s postopki in metodami množičnega vrednotenja

ang.: *property appraisal, real-estate appraisal*

mnóžično vrednôtenje nêpremičnín -ega -a -- s

metoda ocenjevanja vrednosti nepremičnin, ki temelji na poenoteni in standardizirani cenitvi podobnih nepremičnin na določen datum

ang.: *real estate mass appraisal*

začasna selítev -e -tve ž

začasna sprememba kraja prebivanja

S: začasna migrácija

PRIM.: stálna selítev

ang.: *temporary migration*

začasno bivalíšče -ega -a s

bivališče, v katerem se posameznik zadržuje ali začasno prebiva zaradi dela, šolanja itd.

PRIM.: móbilno bivalíšče, občásno bivalíšče, počítniško bivalíšče, stálno bivalíšče, zasílno bivalíšče

ang.: *temporary residence*

zasílno bivalíšče -ega -a s

začasno bivališče, navadno za prebivalce, ki jih prizadene naravna ali druga nesreča

PRIM.: móbilno bivalíšče, občásno bivalíšče, stálno bivalíšče, začasno bivalíšče

ang.: *emergency shelter*

méstna prenôva -e -e ž

načrtovalski, gradbeni, gospodarski, finančni in socialni ukrepi, s katerimi se celovito izboljša fizično, okoljsko, gospodarsko in socialno stanje v izbranem delu mesta, s poudarkom na fizični prenovi stavbnega fonda in javnih prostorov

S: urbána prenôva, urbána regenerácija

PRIM.: urbána rekonstrúkcija, urbána revitalizácija

ang.: *urban regeneration, urban redevelopment*

urbána revitalizácija -e -e ž

oživljanje, spreminjanje gospodarsko in socialno zaostalih mestnih območij v privlačne mestne predele z izboljšanjem pogojev za izvajanje in uvajanje novih dejavnosti, socialne strukture, z modernizacijo mestnega okolja

PRIM.: méstna prenôva, revitalizácija kulturne dédiščine, urbána rekonstrúkcija

ang.: *urban revitalisation*

razpršéna zazidáva -e -e ž

redka, nestrnjena zazidava z nizkim faktorjem izrabe območja

PRIM.: rédka zazidáva

ang.: *dispersed development*

zgoščévánje nasélja -a -- s

proces povečevanja izrabe obstoječega prostora naselja v višino in širino znotraj njegove meje, npr. zaradi učinkovitejše rabe neobnovljivih virov energije, izboljšanja pogojev za razvoj, zaposlitvenih, oskrbnih in terciarnih dejavnosti, razvoja trajnostnih oblik mobilnosti

ang.: *settlement densification*

célostno prometno načrtovanje -ega -ega -a s

strateško in ciljno prometno načrtovanje, ki temelji na rezultatih spremljanja, vrednotenja ukrepov, upoštevanja drugih področij načrtovanja in vključevanja javnosti, s katerim se spodbuja trajnostni promet, enakovredno obravnavajo vsi prevozni načini

ang.: *sustainable urban mobility planning*

železniško omrežje -ega -a s

sistem železniških prog na nekem območju

ang.: *railway network*

jávni pótنيški prevòz -ega -ega -òza m

prevoz potnikov z javnimi vozili, ki poteka po vnaprej določenih relacijah, rednem voznem redu in za določeno ceno

S: javni promet, javni pótنيški promet

ang.: *public transport*

ogljíčno nevtrálno mesto^[1] -o -ega -a s

mesto, v katerem so emisije ogljikovega dioksida uravnotežene z metodami odstranjevanja ogljikovega dioksida iz ozračja

ang. *carbon-neutral city*

podnebno nevtrálno mesto^[1] -o -ega -a s

mesto, v katerem se dosežajo ničelne neto emisije toplogrednih plinov z uravnoteženjem teh, tako da so enake (ali manjše) od emisij, ki se odstranijo z naravno absorpcijo planeta

ang. *climate-neutral city*

trajnostna arhitektúra^[2] -e -e ž

arhitektúra, ki poskuša čim bolj zmanjšati negativen vpliv stavb na okolje z izboljšano učinkovitostjo in zmernostjo pri uporabi materialov, energije, razvojnega prostora in ekosistema na splošno ter uporablja zavesten pristop k energiji in ekološkemu ohranjanju pri oblikovanju grajenega okolja; načela trajnostne arhitekture upoštevajo lokacijo, okolje, kulturo ter podpirajo lokalno neodvisnost in družbeno korist

ang.: *sustainable architecture*

teraformiranje^[3] -a s

proces preoblikovanja negostoljubne pokrajine drugih planetov v okolje, ki je človeku sprejemljivo in Zemlji podobno. Postopek vključuje spremembo ozračja, naravnega okolja, flore in favne, ustvarjanje ozonskega plašča, magnetnega ščita proti sončevim nevarnim žarčenjem in ostale znane ali še neodkrite metodologije

S: teraformacija

ang.: *terraforming*

Opombe

^[1] Definicija je povzeta po članku Bizjak, I., objavljenem v tej številki revije.

^[2] Definicija je povzeta po članku Nekrep, D., in Zupančič, D., objavljenem v tej številki revije.

^[3] Definicija je povzeta po članku Arih, I., objavljenem v tej številki revije.